

Cenzura, sloboda govora i neprikladan sadržaj

Seminarski rad u okviru kursa
Metodologija stručnog i naučnog rada
Matematički fakultet

Filip Jovašević, Lazar Jovanović, Luka Milošević, Stefan Lazović
filip.jovasevic96@gmail.com, jlazar1996@gmail.com,
lukamilosevic11@gmail.com, stefanlazovic1010@gmail.com

30. april 2019

Sažetak

Cilj ovog rada je da približi čitaocu pojam, značenje i oblike cenzure, kao i usko povezane oblasti poput slobode govora i neprikladnog sadržaja. Kroz različite primere i statistike videćemo kako su se vremenom menjale rigoroznost i metode cenzure, ali takođe i granice cenzure. Obratićemo pažnju i na to koliko je Internet uticao na ceo taj proces.

Sadržaj

1	Uvod	2
2	Vrste cenzure	2
2.1	Direktna cenzura	3
2.2	Samocenzura	3
2.2.1	Samocenzura na društvenim mrežama	4
3	Teškoće cenzurisanja na Internetu	5
4	Manipulisanje Internetom od strane države	5
5	Sloboda govora	5
5.1	Zbog čega postoji sloboda govora?	5
5.2	Džon Stjuart Mil o slobodi izražavanja	6
5.3	Sloboda govora danas	7
5.4	Član 13	8
6	Deca i neprikladan sadržaj	8
6.0.1	Prečišćivač Veba	8
6.0.2	Sexting	10
7	Zaključak	11
	Literatura	11

1 Uvod

Cenzura je pojava koja je opšte prisutna u današnjem vremenu. Predstavlja alat koji se koristi za manipulaciju, od koga je teško braniti se. Sredina u kojoj je cenzura prisutna je nezdrava, jer u njoj borave ljudi koji su uskraćeni za pravu istinu i žive u svetu „cenzure” koji se plasira od strane nekolicine moćnika.

Cenzura predstavlja pokušaj da se suzbije javni pristup informacijama ili materijalima koji se smatraju uvredljivim ili štetnim. Kroz istoriju, cenzuru su vršile većinski vladine i religiozne institucije. Kao jedan od primera, Rimljani su cenzurisali svoje pesnike. Jedan od glavnih primera cenzure tokom srednjeg veka jeste zabrana objavljivanja mnogih radova, a među njima i radovi Galileo Galileja ¹. Cenzura postaje mnogo veći problem izumom štamparske prese. Štamparska presa promenila je trenutno stanje monopola držanog od strane vladinih i religioznih institucija. Omogućila je distribuiranje sadržaja širokom auditorijumu.

Osvrnućemo se i na slobodu govora gde se cenzura koristi iz loših namera, odnosno da određene informacije koje mogu da ugroze nekoga ne stignu do očiju javnosti. Obradićemo i temu cenzure neprikladnog sadržaja na Internetu, u kojoj se za razliku od dela za slobodu govora, cenzura koristi u dobre svrhe, za početak da bi zaštitili decu od sadržaja koji nije prikladan njihovom uzrastu.

2 Vrste cenzure

- Direktna cenzura ima za cilj da spreči pojavljivanje materijala koji deluju neprihvatljivo, ili ako nije moguće sprečavanje pojavljivanja, onda bar sprečavanje da taj materijal bude viđen[10].
- Samocenzura predstavlja kontrolu onoga što radimo ili govorimo kako bismo izbegli vređanje drugih, bez ikakvih uticaja drugih osoba već samoinicijativno.[3]. Samocenzura je možda i drastičnija nego direktna cenzura. Cenzura pobeđuje onog trenutka kada vodimo računa šta ćemo izgovoriti ili napisati zbog straha od mogućih posledica, kada znamo da nešto ne bi trebalo da pevamo ili da nacrtamo, odnosno odlučimo da se prilagodimo onim zahtevima koje nam tržište nameće ili da bismo udovoljili moćnicima[6].

Na slici 1 možete videti različite načine ispoljavanja cenzure. [14]

---

¹Galileo Galilej (Piza, 15. februar 1564 - Firenca, 8. januar 1642) bio je italijanski astronom, fizičar i matematičar i filozof, čija su istraživanja postavila temelje modernoj mehanici i fizici.

Slika 1: Ilustracija različitih načina cenzure

2.1 Direktna cenzura

Sastoji se iz tri oblika: monopol od strane vladinih institucija, pregled publikacije, licenciranje i registracija.

Prvi oblik direktne cenzure je monopol od strane vladinih institucija. U bivšem Sovjetskom Savezu, vlada je posedovala sve televizijske i radio stanice kao i novine. Cenzura je bila velika do te mere da nijedna nevladina organizacija nije mogla da poseduje čak ni fotokopir mašinu. Ovakav oblik cenzure je bio jako efikasan u kontroli toka informacija. Pojavom modernih tehnologija znatno se otežava cenzura u obliku u kojem je do tad postojala.

Pregled publikacije predstavlja drugi oblik direktne cenzure. Ovaj oblik je ključan za sakrivanje informacija koje su od velikog značaja za državnu bezbednost (npr. programi za nuklearno naoružanje). U autokratski uređenim državama vlada blokira objavljivanje materijala koji mogu da naruše njihovu reputaciju kao i određena pravila.

Licenciranje i registracija predstavlja treći i poslednji oblik direktne cenzure. Ovakav oblik cenzure se najčešće koristi za kontrolu medija. Jedan od primera je ograničen broj radio i televizijskih stanica koje mogu biti dodeljene određenim frekvencijama unutar elektromagnetnog spektra. S toga oni moraju da zakupe licencu za određenu frekvenciju da bi mogli da emituju sadržaj. Ovaj oblik cenzure leži u tome što je vlast ta koja bira kome će dodeliti frekvenciju[13].

2.2 Samocenzura

Samocenzura je najčešći oblik cenzure i predstavlja slučaj kada osoba sama reši da ne objavi određene informacije. Razlog samocenzure je izbegavanje posledica zbog kompromitujućih sadržaja. Zbog toga u mnogim državama izdavači se trude da održe dobre odnose sa vlašću.

Izdavači se međusobno takmiče za pristup informacijama koje su najčešće dostupne samo u vladinim krugovima. Održavanje dobrih odnosa sa vlašću proističe iz toga što te izdavačke kuće žele da imaju pristup što većem broju informacija.

Izdavačke kuće su usvojile starosna ograničenja da bi naznačile za koju grupu ljudi je namenjen sadržaj. Dok na Vebu ne postoje opšte prihvaćena starosna ograničenja, nekolicina Veb stranica sadrži upozorenja o neprikladnom sadržaju[13].

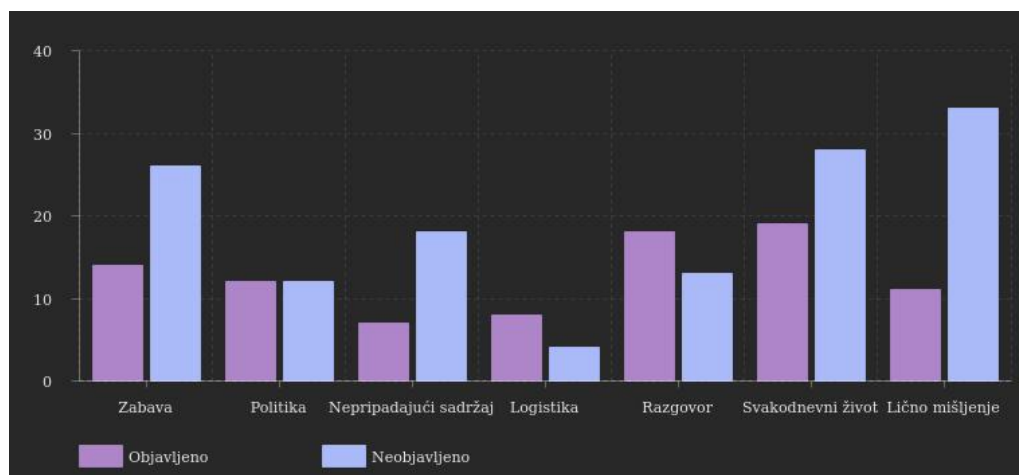
2.2.1 Samocenzura na društvenim mrežama

Korisnici društvenih mreža sami donose odluke o tome šta će staviti na svoj profil, odnosno šta će podeliti i sa kim. Društvene mreže omogućavaju da sami izaberemo ko može da vidi sadržaj koji objavljujemo, a ko ne.

Postoji više različitih tipova nedeljenog sadržaja:

- Zabava: sadrži reference ka filmovima, sportu, muzici
- Politika: sadržaj koji se odnosi na političke događaje
- Logistika: sadržaj koji se odnosi na pravljenje planova
- Svakodnevni život: događaji koji su se desili u životu osobe koja objavljuje sadržaj
- Razgovor: Sadržaj upućen drugoj osobi, kao što je rođendanska čestitka
- Lično mišljenje: sadržaj koji se odnosi na to kako se oseća osoba koja objavljuje sadržaj (npr. „Danas je stresan dan”)
- Nepripadajući sadržaj: referiše na sadržaj koji nema veze sa životom osobe koja objavljuje sadržaj

Na slici 2 je ilustrovana gorenavedena podela. [9]

Slika 2: Tipovi nedeljenog sadržaja (%)

Najčešći razlozi zbog kojih se određeni sadržaj ne deli:

- Rasprava: ne želimo da započnemo ili učestvujemo u raspravi
- Uvreda: ne želimo nikoga da uvredimo
- Dosadno/Redudantno: imamo osećaj da se sadržaj ponavlja ili nije dovoljno interesantan
- Sopstveno predstavljanje: imamo osećaj da sadržaj ne prikazuje na pravi način nas kakvi jesmo
- Nezgodan momenat: onemogućeno postavljanje zbog vremena ili tehnologije (lokacija otežava postavljanje sadržaja)

3 Teškoće cenzurisanja na Internetu

Za razliku od radija i televizije koje je moguće lako kontrolisati, sprečavanje objava na Internetu je gotovo nemoguće iz razloga što se Internet neprestano širi. Ne postoji izvodljiv način da grupa ljudi cenzuriše sve što je postavljeno na Veb. Postoje automatizovani alati koji bi trebalo to da rade ali su nepouzdana. Vlasti nisu u mogućnosti da cenzurišu dešavanja izvan granica svoje države jer je Internet globalan. Takođe nije moguće znati da li za nekim kompjuterom sedi dete ili odrasla osoba, jer ne postoji način da se to proveri.

4 Manipulisanje Internetom od strane države

Uprkos svim navedenim poteškoćama država nalazi način da ograniči pristup Internetu na različite načine. Jedan od najdrastičnijih primera je Severna Koreja u kojoj obični građani nemaju mogućnost da komuniciraju sa ostatkom sveta koristeći Internet. U zapadnim zemljama postoje različiti standardi za to šta je prihvatljivo a šta ne (u Nemačkoj su zabranjeni nacistički sajtovi, dok je u SAD omogućen pristup skoro svim sajto-vima). Još jedan primer cenzure je ona koja se primenjuje u obrazovnim ustanovama širom sveta, a to je zabrana pristupa određenim sajtovima, kao što su sajtovi za klađenje, odrasle i mnogi drugi.

5 Sloboda govora

Sloboda govora predstavlja pravo pojedinca da izrazi svoje mišljenje bez straha da će u tome biti sprečen ili da će biti kažnjen za izraženo mišljenje. U zapadnim zemljama, pogotovo SAD, ono predstavlja jedno od ključnih, ali i kontraverznijih prava. Bez slobode govora, nema ni slobodnih ljudi ni slobodnog društva.

5.1 Zbog čega postoji sloboda govora?

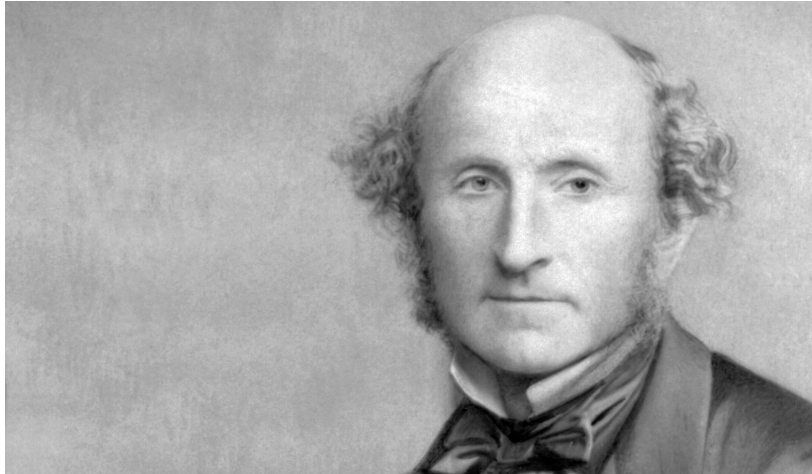
Sloboda govora stvara zdrav prostor za razmenu mišljenja, različitih ideja i kultura. Iz takvog diverziteta nastaje konstruktivan sukob iz kojeg proizilazi napredak. Setimo se da su ljudi u prošlosti verovali da je Zemlja ravna ploča i da se nalazi u centru Sunčevog sistema. Ovo ali i još mnoga druga (tada) kontraverzna mišljenja bi i danas važila da nije bilo hrabrih pojedinaca voljnih da žrtvuju svoje živote zarad slobode govora.

Danas često govorimo o važnosti slobode govora kao alata kojim se može kontrolisati rad državnih organa. U tom pogledu, sloboda govora postoji kako bi građani mogli slobodno izražavati svoje nezadovoljstvo određenim akcijama države. Svi totalitarni režimi shvatali su krucijalnu ulogu koju igra sloboda govora te su koristili cenzuru kako bi ograničili širenje revolucionarnih ideja i time još više učvrstili svoju poziciju na vlasti.

5.2 Džon Stjuart Mil o slobodi izražavanja

Džon Stjuart Mil bio je britanski filozof i jedan od glavnih zagovarača utilitarizma ¹.

treba da postoji najpotpunija sloboda zastupanja i raspravljanja, kao etičkog uverenja, bilo kog učenja, ma kako se ono inače moglo smatrati nemoralnim [11, p. 141]

Slika 3: Džon Stjuart Mil

On zapravo prvi postavlja postulat ograničavanja slobode u svom delu *O slobodi* gde kao temeljno načelo iznosi da se sloboda sme ograničiti samo onda kada šteti drugima tj. narušava njihovu slobodu. Time Mil zapravo definiše da je jedino dopušteno ograničenje slobode pojedinca – sloboda drugog pojedinca.

Predmet je ove rasprave, kao što je navedeno u naslovu, utvrditi jedno vrlo jednostavno načelo, koje bi moralo apsolutno vladati u postupcima društva prema pojedincu kada ga treba na što prinuditi ili nadzirati, bilo sredstvima fizičke prisile u obliku zakonskih kažnjavanja ili moralnom prinudom javnog mišljenja. Po tome je načelu samozaštita jedina svrha kroz koje se čovječanstvo, pojedinačno ili kolektivno, ima pravo miješati u slobodu djelovanja svakog od svojih članova. Jedini cilj, zbog kojeg se sila može pravedno primijeniti nad bilo kojim članom civilizirane zajednice protiv njegove volje, jest spriječiti ga da čini štetu drugima. Njegovo vlastito dobro, fizičko ili moralno, nije dovoljno opravdanje. On ne može biti pravedno prisiljen da što učini ili da se suzdrži, jer će za njega biti bolje da tako radi, jer će ga to učiniti sretnijim, jer bi po mišljenju ostalih činiti tako bilo mudro, ili čak pravilno. To su dobri razlozi da mu se zamjeri, da ga se uvjeri, ili nagovori, ili da se pozabavi s njim, ali ne da ga se prisili, ili da mu se nanese neko zlo. On je odgovoran društvu samo za ono svoje ponašanje koje se tiče

---

¹Utilitarizam je etička teorija koja tvrdi da je najbolja akcija ona koja maksimizira korist, pri čemu se korist može definisati na različite načine. [12]

ostalnih. U dijelu koji se tiče isključivo njega, njegova je neovisnost s pravom apsolutna. Pojedinaac je neograničen gospodar nad samim sobom, nad svojim tijelom i dušom. [11, p. 118]

Mil predlaže da je sloboda da se iznese širok spektar ideja bez straha od kazne ne samo krucijalna za zdrav razvoj pojedinca već i celokupnog društva. Nijedan autoritet nema prava da zabrani nijedno mišljenje. Mil navodi tri razloga koji opravdavaju ovako neograničenu slobodu misli i izraza.

Prvo, može se ispostaviti da je mišljenje koje se potiskuje ili zabranjuje u stvari istinito. Oni koji poriču takvu mogućnost smatraju sebe za nepogrešive i postavljaju se kao vlasnici apsolutne istine.

Oni koji žele da uguše neko mišljenje poriču, naravno, njegovu istinitost; ali oni nisu nepogrešivi. Oni nemaju ovlašćenja da odlučuju o tom pitanju za celo čovečanstvo i da onemoguće svakoj drugoj osobi da o tome sudi. Odbiti da se sasluša neko mišljenje zato što su oni sigurni da je lažno znači pretpostaviti da je njihova izvesnost isto što i apsolutna izvesnost. Svako ućutkivanje rasprave podrazumeva pretpostavku nepogrešivosti. [11, p. 143]

Drugo, čak i ako je vladajuće mišljenje u potpunosti istinito, jedini način da se ta istinitost pokaže u svojoj punoći jeste njeno konstantno preispitivanje; ovo, međutim podrazumeva i mogućnost poricanja.

ma koliko istinita bila, ako se o njoj ne raspravlja u potpunosti, često i neustrašivo, ... smatraće se dogmom, a ne živom istinom [12, p. 126]

Treće, Mil veruje da u svakom ljudskom verovanju ima nešto istinito, nešto što nije lažno. Otuda je, da bi se došlo do potpunije istine, neophodna borba suprotnih mišljenja.

Prema ovome, posledice cenzure su negativne nezavisno od toga da li su cenzurisane ideje istinite ili ne. Cenzura je loša jer pravi nepovoljnu podlogu za otkrivanje ili očuvanje istine; pored toga ima i negativne posledice po intelektualan karakter svih onih koji žive pod njom.

5.3 Sloboda govora danas

Moderno vreme i nove generacije nameću nove izazove slobodi govora. Suprotno intuiciji, danas se krećemo ka društvu u kome se sve više postavljaju barijere slobodi govora. Polako ali sigurno dolazimo u poziciju gde je sloboda govora krajnje ugrožena.

Fokus društva premešta se sa slobode govora na slobodu od govora. Rastući trend njenog gušenja često se krije pod maskom političke korektnosti. Ovakva pojava najizraženija je na američkim univerzitetima gde su uvedene restrikcije po pitanju izražavanja [5]. Naime, društvo, a pogotovo univerziteti pokušavaju da postave štit od takozvanih *mikroagresija*². Mikroagresije predstavljaju ozbiljan problem jer su veoma subjektivne i izuzetno zavise od političkih stavova sagovornika. Radikalizacija protiv slobode govora na univerzitetima ide i korak dalje. Studenti su formirali grupe koje vrše pritisak da se spreče govori onih čije im mišljenje smeta [1].

---

²Mikroagresije su verbalni i neverbalni znakovi ili uvrede, bilo namerne ili nenamerne, koje šalju neprijateljske, pogrdne ili negativne poruke ciljanim osobama zasnovane isključivo na njihovoj pripadnosti određenoj grupi. [15]

Dodatan pritisak predstavlja i uvođenje zakosnih regulativa u odabiru reči [5]. Naime, neke reči bivaju zakonski zabranjene zbog stavova vokalne manjine. Ovaj vid sistemskog ograničavanja jasan je prikaz današnjeg stanja slobode govora.

5.4 Član 13

Jedan od boljih pokazatelja današnjeg stanja slobode izražavanja na Internetu predstavlja član 13 zakona o autorskim pravima Evropske Unije. Ovaj član uvodi regulative po pitanju objavljivanja sadržaja na Internetu. Velike platforme, poput Gugla, trenutno zarađuju ogromne količine novca objavljivaajući tuđi sadržaj dok svega neznatni deo tog novca završi kod autora. Tu u igru ulazi član 13. On ima za cilj da se novac podeli ravnopravno između platforma koje objavljuju sadržaj i samih autora tog sadržaja, tako što će se od platforma zahtevati da imaju licence za bilo kakav sadržaj koji se na njima objavljuje [4]. Ukoliko nemaju licencu onda treba da se postaraju da taj sadržaj ne završi na Internetu. Problem koji ovaj član ne definiše je kako zabraniti objavljivanje nelicenciranog sadržaja na Internetu. Jedini način da se ovo obavi je pomoću filtera koji regulišu postavljene sadržaj. Oni bi proveravali sav sadržaj koji se objavljuje na platformi i određivali da li sadrži licencirani sadržaj ili ne. Ukoliko bi neki članak u sebi sadržao licencirani sadržaj, on nikada ne bi prošao filter pa samim tim nikada ne bi završio na Internetu. Iako ovo zvuči potpuno korektno postoje problemi. Filteri postavljeni da spreče objavljivanje licenciranog sadržaja mogli bi sprečiti i sadržaj koji je potpuno u redu objaviti. Niko zapravo ne može biti siguran koliko dobro bi filteri mogli razlučiti između licenciranog i nelicenciranog sadržaja. Uzmimo za primer slučaj kada je snimak predenja mačke odbačen jer je algoritam od njega netačno zaključio da je licencirana pesma [17]. Postoji racionalan strah da će velike platforme poput Fejsbuka, Tvitera i Jutjuba implementiranjem filtera, nametnutih od strane članka 13, ugroziti postavljanje u potpunosti legitimnog sadržaja na Internet.

6 Deca i neprikladan sadržaj

Roditelji veruju da bi trebalo da zaštite svoju decu od izlaganja pornografskog i nasilnog sadržaja. Glavnim problemom se smatrao Veb, pa su se iz tog razloga izrodile softverske kompanije koje su napravile pregledače koje mogu da blokiraju neprikladan sadržaj. Sada kada su pametni telefoni pristupačni svakom detetu, roditelji su primorani da se suoče sa realnošću da su njihova deca u neprestanom kontaktu sa neprikladnim sadržajem [13].

6.0.1 Prečišćivač Veba

Prečišćivač Veba je alatka koja onemogućava prikaz određenih stranica od strane pregledača. Odvija se kao pozadinski proces svaki put kada pregledač pokušava da učita stranicu. Ukoliko se stranica smatra nepoželjnom, neće biti prikazana. Prečišćivači mogu biti instalirani na kompjuterima ili njihovu uslugu može da pruža provajder. Neki od najpoznatijih prečišćivača su: Qustodio, Net Nanny, Surfie. [8]

Prečišćivače najčešće koriste:

- Roditelji - pokušavaju da zaštite decu od pristupa nepoželjnom sadržaju

- Poslovne grupe - žele da radnicima onemoguće pristup stranicama koje nemaju veze sa njihovim poslom
- Obrazovne ustanove - slično kao i u prethodna dva slučaja. Pokušavaju da spreče uvredljiv i ometajući sadržaj.

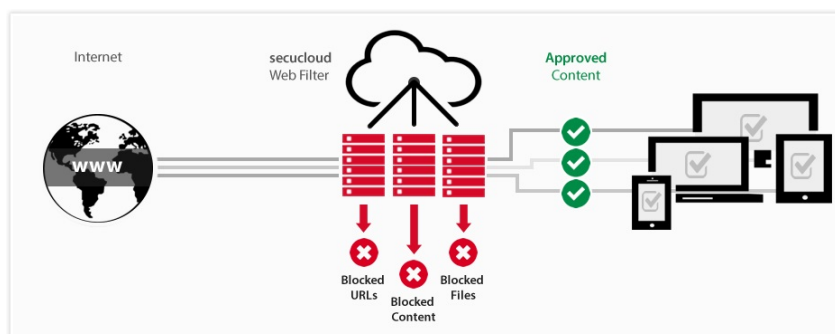
Prečišćivači koriste dve metode za proveru koje stranice ne treba prikazivati.

Prva je provera URL-a stranice među stranicama koje se nalaze na crnoj listi. Ukoliko se nalazi na njoj, stranica neće biti prikazana.

Druga metoda traži kombinaciju slova ili reči koje mogu sugerisati da stranica sadrži neprikladan sadržaj.

Naravno, nijedna od ove dve metode nije nepogrešiva. Problemi koji se javljaju prilikom korišćenja prve metode su to što se stalno prave nove stranice sa neprikladnim sadržajem, pa je i ažuriranje crne liste jako teško. Za razliku od nje, druga metoda može dovesti do zabrane sasvim legitimnih stranica.[2]

Slika 4 pokazuje kako funkcioniše prečišćivač veba. [7]

Slika 4: Ilustracija pozadinskog procesa filtriranja sadržaja

6.0.2 Sexting

Izraz *sexting* predstavlja slanje poruka ili email-ova koji sadrže golo-tinju [13]. Prvi put termin sexting je objavljen 2005. godine u članku *Australian Sunday Telegraph Magazine*.

Sexting se deli u tri tipa:

1. Razmena slika između partnera.
2. Razmena slika između partnera koje su deljene sa ostalima van veze.
3. Razmena između partnera koji još nisu u vezi, ali bar jedna osoba se nada da će u budućnosti biti.

Sexting je postao aktuelan popularizacijom telefona sa kamerom i pametnih telefona koji imaju pristup Internetu, preko kojeg se može slati eksplicitan sadržaj. Najčešće ga primenjuju adolescenti.

Iako se sexting relativno skoro pojavio, postoji mnogo slučajeva u kojima je imao veliki uticaj na živote ljudi, tako što slike dospeju u javnost. Osoba čije su slike dospele u javnost suočava se sa svakodnevnim uvredama, što može dovesti do depresije, koja u najgorem slučaju može prerasti u samoubistvo.

Na tabeli 1 su prikazani rezultati ankete iz 2009. godine u kojoj je učestvovalo približno 700 tinejdžera.

Tabela 1: Pozitivni odgovori na pitanja postavljanih u vezi sextinga:

Postavljeno pitanje	Odgovorilo(%)
Da li ste poslali sext nekada?	9
Da li ste primili sext nekada?	17
Da li ste poslali sext barem jednom?	9
Da li ste poslali sext nepoznatoj osobi?	11
Da li ste prosledili nekome sext nekada?	3
Da li je vaš sext prosleđen nekoj nepoželjnoj osobi?	2
Da li su sextovi vaših prijatelja prosleđeni nekoj nepoželjnoj osobi?	30

Iz prva dva reda tabele 1 možemo videti da je čak 8% više ispitanika dobilo sext nego što je poslalo, što nam govori da tinejdžeri mnogo češće dobijaju sextove nego što ih šalju. Što nas dovodi do zaključka da starije osobe češće šalju sextove.

Ono što je interesantno jeste da je samo 2% ispitanika odgovorilo da je njihov sext prosleđen nepoželjnoj osobi, a ista ta grupa ljudi na pitanje da li je sext njihovih prijatelja prosleđen nepoželjnoj osobi, čak 30% je odgovorilo potvrdno. Naravno ne znamo da li su ispitanici iskreno odgovarali na pitanja ove ankete, ali razlika u procentima ova dva odgovora ostavlja sumnju da to nije slučaj. Isto tako postoji mogućnost da su ove brojke još veće, jer ni sami ispitanici nisu u stanju da znaju gde sve može da završi njihov ili sext njihovog prijatelja.

7 Zaključak

Vođeni gorenavedenim stavovima i činjenicama autori dolaze do zaključka da se suštinski premalo pažnje posvećuje slobodi izražavanja. Sveprisutni hijerarhijski režim u sve većoj meri postavlja okvire delovanja na Internetu koji se predstavljaju kao nešto pozitivno dok se ispod toga krije cenzura u svom najčistijem obliku. Evropska unija je usvajanjem člana 13 izvršila demonstraciju moći i pokazala da granice za cenzuru zapravo i ne postoje. U vremenu sve većeg nadzora Internet je neprijatelj dokle god nije kompletno kontrolisan i filtriran. Kraj ere neutralnosti Interneta je na pomolu. Bitku za slobodan pristup sadržaju gubimo, a toga nismo ni svesni.

Literatura

- [1] Larry Atkins. There should be free speech on college campuses for conservative students, conservative speakers and liberal professors. *Huffpost*. https://www.huffpost.com/entry/there-should-be-free-speech-on-college-campuses-for_b_59a4144fe4b0a62d0987b0b3.
- [2] Barracuda. Web filtering customer base and types, 2019. <https://www.barracuda.com/glossary/web-filtering>.
- [3] Cambridge. Cambridge dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/self-censorship>.
- [4] European Commission. Directive of the european parliament and the council on copyright in the digital single market. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0593&from=EN>.
- [5] Foundation for Individual Rights in Education. Spotlight on speech codes, 2019. <https://www.thefire.org/spotlight/reports/spotlight-on-speech-codes-2019>.
- [6] Abena Hutchful. Top 40 threats to free speech right now!, 2014. <https://ncac.org/news/blog/top-40-threats-to-free-speech-right-now>.
- [7] Imran Shahriar. How to Evaluate Internet Content Filter Solutions? <https://www.quora.com/How-to-Evaluate-Internet-Content-Filter-Solutions/>, 2017.

- [8] Nicole Johnstone. Best internet filter software of 2019, 2019. <https://www.toptenreviews.com/software/security/best-internet-filter-software/>.
- [9] Manya Sleeper, Rebecca Balebako, Sauvik Das, Amber Lynn McConahy, Jason Wiese, Lorrie Faith Cranor. The post that wasn't: exploring self-censorship on facebook, 2012. <https://www.cs.utah.edu/~wiese/publications/PostThatWasnt.pdf>.
- [10] Gary T. Marx. Censorship and secrecy, social and legal perspectives. 2001. <http://web.mit.edu/gtmarx/www/cenandsec.html>.
- [11] Džon Stjuart Mil. *O Slobodi*. CreateSpace Independent Publishing Platform, Južna Karolina, SAD, 2016.
- [12] John Stuart Mill. *Utilitarianism*. Hackett Publishing Company, Inc., Indianapolis, USA, 2002.
- [13] Michael J. Quinn. *Ethics for the information age*. Addison-Wesley, Seattle, Washington, 2015.
- [14] SlideShare. Oblici cenzure. <https://beinglibertarian.com/infowars-and-why-censorship-is-suicide-in-the-information-age/>, 2019.
- [15] Derald Wing Sue. *Microaggressions in Everyday Life: Race, Gender, and Sexual Orientation*. Wiley, 2010.
- [16] David V. Ward. Philosophical issues in censorship and intellectual freedom. <https://core.ac.uk/download/pdf/4817052.pdf>, 1991.
- [17] Ellie Zolfagharifard. Youtube's automated tool claims purring cat is infringing copyright: Phantom gets the blame for stealing a song from emi. *Daily Mail*. <https://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2952985/YouTube-s-automated-tool-claims-purring-CAT-infringing-copyright-Phantom-gets-blame-steal.html>.